

ליקוטים נפלאים פרשת בא

על כל יהודי ויהודי מוטל להבריק ולמרק ולצחצח את המרגלית שלו כפי יכולתו וכוחו, כל ליטוש קטן עושה אותה שתהיה ראויה יותר ומתאימה לשבת בכתר המלך.
(באר הפרשה)

"כי ממנו נקה לעבוד את ד'" (י, כו)

ידוע מה שהעולם אומרים, כשהאדם אינו יודע עצה איך לעשות, ישאל דעת בעל הבית מהמון העם, וכפי שיאמר לו הבעל הבית יעשה בהיפך, ואא"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצוק"ל אמר שהיא משנה מפורשת וכו', ובה יש לומר בדרך צחות, כי ידוע שהתורה היא עצה ותושייה, אמנם בגלות מצרים היה עדיין קודם מתן תורה, וגם הדעת היה בגלות, ולא ידעו איך לעשות, אך זאת ידעו שכפי אשר יאמר להם פרעה ומצרים, יעשו הם הכל בהיפך, וזהו כשאמר פרעה 'רק צאנכם ובקרכם יוצג', השיב משה בהיפך מקצה לקצה, 'גם אתה תתן בידינו וגו'. וגם מקננו ילך עמנו, והוסיף לומר הטעם, 'כי ממנו נקה לעבוד את ד' אלוקיני', פירוש כי מזה שאתה אומר לעשות כך, נקה עצה לעבוד ולעשות בהיפך כנ"ל. וזהו שאמר 'ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ד' עד בואנו שמה', פי' ואנחנו לא נדע עצה מה לעבוד ולעשות עד בואנו שמה, היינו למתן תורה, ולעת עתה העצה זו ידענו, שכל מה שאתה אומר, לעשות בהיפך מקצה לקצה.
(בשפתי צדיקים)

"כשלאו כלה גרש יגרש אתכם" (יא, א)

כל מעשה ידידותי וטוב אינו הולך לאיבוד, משריש אהבה בלב. ואהבה מביאה לידי התקשרות. ולו היו ישראל יוצאים ממצרים בשל רצונו הטוב של פרעה, היה נשאר בלבם רגש של הכרת טובה וע"י זה - זיק של התקשרות וגעגועים טמירים לטובת מצרים. ולכן היה צורך שפרעה יגרש אותם - "כלה גרש יגרש" כדי לנתק את כל הקשרים הנפשיים למצריים ולמצרים.
(אדמו"ר ר' יצחק זליג מורגנשטיין מסוקולוב)

"דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב" (יא, ב)

המפרשים שואלים שאלה. בפסוק כתוב (ג כב) "ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת" מה, בגדים של גויים!? כל ילד יודע כי בזכות שלא שינו את שמם, לבושם ולשונם - נגאלו ממצרים, ואיך אומרת התורה שהם שאלו מהשכנים הגויים ביגוד, אתמהה!?. אך אם תביטו שוב בפסוק, חייך הרב גלינסקי ואמר: בפסוק כתוב "ושאלה אשה וכו' כלי כסף וכלי זהב ושמלות ושמתם - על בניכם ועל בנותיכם". בגד של אשה מצרית קצר, ואכן, אשה יהודית משליכה אותו לפח, אלא שלא הן עצמן לבשו את הבגדים, הן הלבישו את הילדים בבגדים של המבוגרים "ושמתם על בניכם ועל בנותיכם" להם,

"בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו" (י, א)

משה היה תוהה ומתפלל: קשיות עורף כזו ועקביות עזה כזאת לפרעה!? מידות כאלה הרי ראויות לירא שמים, להיות "עז כנמר... לעשות רצון אבינו שבשמים" ? אלא אמר לו ה' : המידות שאתה רואה אצל פרעה, אני הוא זה שהכבדתי את לבו, ולא ממנו הן המידות הללו.
(אדמו"ר ר"מ מגוסטינין)

"בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו... ולמען תספר באזני בנך ובן בנך וכו'" (י, א-ב)

דהנה משה הי' קשה עליו להיכנס בביתו של פרעה מלא טינופת וגילולים, ולזה אמר לו הקב"ה כי גם הוא נכנס לשם מידי פעם להכביד את לבו... ולימד אותו בדרך משל היאך לגשת לדבר זה בדעתו, כי כמו שאדם גדול מצמצם את שכלו ללמוד עם ילד קטן, כן הקב"ה, כמו שהוא נכנס לביתו של פרעה ומדבר עמו שם ומצמצם את שכלו כדי להיכנס ללבו של פרעה, כן יכול משה רבינו ליכנס לשם לדבר עמו.
וז"ש "בא אל פרעה", וכי תימא שזהו דבר שאי אפשר, הרי "כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו" וגם אני נכנסתי לשם, וכי תחשוב אכן היאך זה אפשר ליכנס לשם, תקח לך דוגמא "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך וכו'", שכמו שם יכולין לצמצם את עצמו כשירצה האדם, כן הוא הכא...
(זרע קודש)

"ולמען תספר באזני בנך" (י, ב)

ולמה כתיב בלשון יחיד "למען תספר באזני בנך" והרי מצות סיפור יציאת מצרים היא לכל כלל ישראל, והיה צריך להיות כתוב "למען תספרו באזני בניכם". אלא יש לפרש דבני ישראל שבאותו הדור של יציאת מצרים לא יכלו לספר לבניהם את יציאת מצרים כי גם הם ראו את מעשי ד'. אבל בניו של משה רבינו, גרשום ואליעזר, היו במדין ולא ראו את המכות, ובגלל זה הוא היה יכול לספר להם, על כן רמז הכתוב בלשון יחיד.
(הגה"ק מוה"ר ישכר דוב מבעלזא זי"ע)

"ולכל בני ישראל היה אור במושבותם" (י, כג)

מסביר הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין אין לך אדם בישראל שאין לו את נקודת האור שלו, יהלום מאיר הוא, אך מתפקידו לדאוג במושבתם - מושב תם שיהיה המרגלית שלו תם ומשלם להיות ראוי למושב בכתר המלך - מלכו של עולם.
כל יהודי הוא מרגלית ואבן יקרה בכתר המלך - מלכו של עולם, אמנם ישנם גדולים וישנם קטנים, יש עם גון מבהיק יותר, ויש מבהיק פחות, אבל כל אחד יש לו את המקום המוכן ומיוחד לו בכתר מלכו של עולם, ואם האבן שלו יחסר ממקומו, יהיה חסר במראה כל הכתר.

ליקוטים נפלאים פרשת בא

א. כי פרעה אמר למשה אחר מכת חושך, "ביום ראותך פני תמוות", וא"כ פרעה רצה להדגיש למשה כי כעת יכול הוא להראות לפניו, כי עתה זמן לילה הוא, והאיסור חל רק על יום ראותך פני.

ב. באופן אחר דומה לקודמו מפרש האוה"ח הק', כי האיסור הוא רק לראות את פני פרעה וכעת הלא לילה הוא ולא יראה פניו כי במחשך הוא, ולא חל האיסור של ביום ראותך פני.

"ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת" (יב, לה)

פרש רש"י: "עשו כדבר משה- שאמר להם במצרים וישאלו איש מאת רעהו. ולכאורה, מה הוא מחדש בדברים אלו? הרי זה מה שכתוב, מה בא רש"י הקדוש להוסיף בפירושו? אומר הגאון מווילנה, פלאי פלאים ממש: משה רבינו אומר לכלל ישראל בשם הקב"ה שישאלו "איש מאת רעהו" כלי כסף וכלי זהב. הלזאת יקרא "רעהו"? המצרי הזה הוא חבר של הישראל? אלא, אומר הגאון, מה שנאמר "דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף".... אין הכוונה שאת הכלים ישראל היהודי מהמצרי אלא מחברו היהודי! "רעהו" אכן הכוונה ליהודי ולא למצרי! שכן, אם רוצים היהודים שהגוי ישאל להם את כליו- קודם עליהם לעשות חסד האחד עם השני. מעשי החסד הללו יביאו שפע של חסד לעולם וכך גם המצרי ישאל ליהודי. ואכן, "ובני ישראל עשו כדבר משה"- "שאמר להם במצרים וישאלו איש מאת רעהו"- מהחבר היהודי, וזה הביא ל"וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב"- מעשי החסד הביאו להשפעה של נתינה.

"ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת" (יב, לה)

מקשה הגאון רבי אביגדור נבנצל שליט"א מדוע ציווה הקב"ה שישאלו כלים מן המצרים, ולא ציווה שיבקשו מהם במתנה? והרי המצרים בוודאי היו שמחים גם לתת להם כלים במתנה, ובלבד שילכו מאיתם. וכמו שפירש רש"י (יב, לה) שכשרצו ליטול כלי, אמרו להם המצרים: "טול שניים ולך", ובלבד שתפסק המכה.

הוא מבאר זאת ע"פ מה שמצינו כמה פעמים בגמרא, שדרך עובדי הכוכבים היה לצייר ולחקוק על כלים צורות של עבודה זרה ואם כן, אם היו המצרים נותנים את כלים במתנה לישראל, הרי היו הכלים נאסרים לישראל לעולם, מפני שאז נחשבים היו הכלים של ישראל, וע"ז של ישראל אין לה ביטול עולמית, לכן ציווה הקב"ה שישאלו מן המצרים את כלים, בהשאלה בלבד, והכלי נחשב עדיין ברשות מצריים, ועדיין יש אפשרות לבטל את הע"ז. והנה, כאשר הוכו המצרים במכת בכורות, נאמר "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים" ופרש"י שעבודה זרה של עץ נרקבת ושל מתכת נמסת, וא"כ נתבטלו כל הע"ז בעודם ברשות מצרים- ומותרים הכלים לישראל!

לילדים הקטנים, היה הבגד ארוך... "ובזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים". (להגיד)

"ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו" (יא, ז)

"תנו רבנן כלבים בוכים מלאך המוות בא לעיר, כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר" (בבא קמא ס:).
(ב"דעת זקנים" לבעלי התוספות (על הפסוק שלנו) ביארו שכשאלהו הנביא בא לעיר הכלבים משחקים, מפני שכשהרג אליהו את ד' מאות נביאי הבעל, השליך את נבלתם לכלבים. לפיכך חושבים הם שגם עתה הוא בא להעניק להם נבלה...). שמעתי לפרש בדרך צחות: ליל הסדר הסתובב מלאך המוות במצרים בכדי להרוג את הבכורות. עקב שהותו של מלאך המוות, היו צריכים הכלבים לבכות. אך כיון שבאותו הלילה מלו בני ישראל את עצמם בכדי שיוכלו לאכול מקרבן הפסח, ובברית מילה הלא מגיע אליהו הנביא להשתתף, היו הכלבים צריכים לשחק. כיון שראו עצמם הכלבים במבוכה קשה - האם לבכות בגינו של מלאך המוות, או שמא לשחק בשל אליהו הנביא שנמצא כעת במצרים, נקטו את הכלל הידוע: "שב ואל תעשה עדיף". וזהו שכתוב "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו".... (במחשבה תחלה)

"ועברתי בארץ מצרים" (יב, יב)

ועברתי... אני ולא מלאך.
כתבו המקובלים, שאווירת מצרים הייתה כה טמאה, עד שאילו היה מלאך יורד אליה היה נטמא! אז נכון שהרחוב כאן איננו כמו טומאת מצרים, אבל גם אנחנו איננו מלאכים... כמה יש לנו להדיר ולשמור אותנו מאוירת הרחוב! (מעין השבוע)

"החודש הזה לכם" (יב, ב)

פירש מרן ה"בית יוסף" זצ"ל: עד כה, ייחסו המצרים חודש זה לעצמם ולרום מזלם, כי מזלו הוא טלה, והמצרים עבדו לטלה. והנה, בעיצומו ובתקופו של החודש, כשהירח במילואו והמזל בשיאו, ניגפו המצרים, והקדוש ברוך הוא עשה בהם ובאלוהיהם שפטים, ובני ישראל הקריבו את השה, אלוקי מצרים, קורבן לה'. בכורי מצרים מתו, ובני ישראל יצאו ביד רמה - הרי זה לאות כי כל אלוקי העמים אילים, אין בהם תועלת ואין בהם ממש. חודש זה הפך למצרים ליגון ואנחה, חדל מהיות החודש שלהם, והפך לחודש שלנו, כי בו היינו לעם ה'. (מעין השבוע)

"ויקם פרעה לילה... ויקרא למשה ולאהרן לילה" (יב, ל-לא)

יש לברר מדוע כתוב פעם שנית לילה בעת שקרא פרעה למשה ולאהרן במכת בכורות. ובאור החיים הק' מפרש בב' אופנים: